

واتیکان

(کلیسای جهانی کاتولیک)

مجتبیٰ عبدخدائی



انتشارات بین المللی الهدی

۱۳۸۲

عبدخدایی، مجتبی
واتیکان (کلیسای جهانی کاتولیک) / مولف مجتبی عبدخدایی. - تهران: انتشارات
بین‌المللی الهدی، ۱۳۸۲.

ISBN 964 - 8121 - 57 - 5

۴۵۸ ص.: جدول
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۴۴۶-۴۵۸.

۱. واتیکان. ۲. کاتولیک (مذهب) -- تاریخ. ۳. پایها. الف. عنوان.

۳۲۰/۹۴۵۶۳۴

PG ۸۰۰/۶۲۰۲

۲۸۳۵۵-۸۲م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات بین‌المللی الهدی

تهران - صندوق پستی: ۴۳۶۳ - ۱۴۱۵۵

تلفن: ۶۶۴۰۶۲۶۱ فاکس: ۶۶۴۰۶۲۴۰



نام کتاب: واتیکان (کلیسای جهانی کاتولیک)

مؤلف: مجتبی عبدخدایی

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۲ ه. ش

شمارگان: ۲۰۰۰

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

ناشر: انتشارات بین‌المللی الهدی

شابک: ۹۶۴-۸۱۲۱-۵۷-۵

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱
بخش اول: سیری کوتاه در تاریخ مسیحیت و قدرت رسیدن پاپها	
فصل اول: پولس و نقش او در تعالیم کلیسای کاتولیک	۱۰
فصل دوم: زمینه‌های انتشار مسیحیت در امپراتوری رم	۱۵
فصل سوم: شورای نی سی آ (نیقیه).....	۱۹
فصل چهارم: نفوذ کلیسا و قدرت پاپها	۲۲
فصل پنجم: احیاء تشکیلات کلیسا و افول آن	۲۵
فصل ششم: جدائی مذهب ارتدکس	۲۸
فصل هفتم: جنگ‌های صلیبی	۳۳
فصل هشتم: انشقاق مذهبی و انحطاط کلیسا	۳۶
فصل نهم: نهضت اصلاح مذهبی و جدائی مذهب پروتستان	۴۰
فصل دهم: استقلال کلیسای انگلیکن	۴۶
فصل یازدهم: اصلاحات در مذهب کاتولیک (شورای ترانت)	۴۹
فصل دوازدهم: سقوط حکومت دنیائی پاپها	۵۱
بخش دوم: کلیات	
فصل اول: پیشینه تاریخی کشور واتیکان	۵۷
فصل دوم: وضعیت حقوقی	۶۳
فصل سوم: موقعیت جغرافیائی	۶۶
فصل چهارم: ساختار تشکیلاتی و سلسله مراتب کلیسا	۶۹

بخش سوم: تشکیلات پارلمانی

فصل اول: مجمع کاردینال‌ها ۸۱

۱- مجمع کاردینال‌ها ۸۱

۲- معرفی اجلاسیه کاردینال‌ها برای انتخاب پاپ ۸۳

فصل دوم: شورای اساقفه ۸۵

بخش چهارم: قوای اجرائی و اتیکان

فصل اول: دبیرخانه دولت (نخست وزیر و اتیکان) ۹۱

فصل دوم: مجامع کاتولیکی (انجمن‌ها) ۹۶

۱- مجمع دفاع از ایمان کاتولیکی (دکترین ایمان) ۹۶

۲- مجمع کلیساهای شرقی ۱۰۳

۳- مجمع عبادات الهی و شعائر هفتگانه ۱۰۵

۴- مجمع امور مقدسین ۱۰۷

۵- مجمع امور اساقفه ۱۱۰

۶- مجمع تنصیر ملل ۱۱۲

۷- مجمع روحانیون ۱۱۹

۸- مجمع مؤسسات حیات رهبانی و جوامع رسولی ۱۲۲

۹- مجمع تربیت کاتولیکی ۱۲۴

فصل سوم: شوراهای پایی ۱۲۶

۱- شورای پایی دیالوگ بین‌الادیان ۱۲۷

۲- شورای پایی صلح و عدالت ۱۳۱

۳- شورای پایی خانواده ۱۳۲

۴- شورای پایی ارشاد کارگزاران بهداشت ۱۳۳

۱۳۴.....	۵- شورای پایی اتحاد مسیحیان
۱۳۵.....	۶- شورای پایی لائیک
۱۳۷.....	۷- شورای پایی قلب واحد
۱۳۹.....	۸- شورای پایی فرهنگ
۱۴۰.....	۹- شورای پایی مهاجرین و جهانگردان
۱۴۲.....	۱۰- شورای پایی تفسیر متون قانونی
۱۴۴.....	۱۱- شورای پایی ارتباطات اجتماعی
	بخش پنجم: سیستم قضائی واتیکان
۱۵۱.....	فصل اول: دادگاههای کلیسای جهانی کاتولیک
۱۵۱.....	۱- دادگاه خلیفه گری
۱۵۳.....	۲- دادگاه عالی رسولی
۱۵۶.....	۳- ندامتگاه رسولی (دادگاه انضباطی)
۱۵۸.....	فصل دوم: دادگاههای دولت - شهر واتیکان
	بخش ششم: اوضاع اقتصادی و مالی واتیکان
۱۶۴.....	فصل اول: نهادها و ادارات مالی
۱۶۴.....	۱- شورای کاردینالها در مسائل اقتصادی و مالی
۱۶۴.....	۲- اداره اموال کلیسای کاتولیک (A.P.S.A.)
۱۶۵.....	۳- اداره امور اقتصادی واتیکان
۱۶۶.....	۴- بانک واتیکان یا مؤسسه اقدامات مذهبی (IOR)
۱۶۸.....	فصل دوم: منابع تأمین درآمد
۱۷۳.....	فصل سوم: میزان درآمدها و هزینه ها
۱۷۵.....	فصل چهارم: میزان دارائی

بخش هفتم: اوضاع آموزشی و فرهنگی

فصل اول: نظام آموزش عالی کلیسای کاتولیک ۱۸۱

۱- دانشگاههای پاپی ۱۸۲

۲- دانشگاههای کاتولیکی ۱۸۲

۳- دانشگاههای کلیسایی ۱۸۴

۴- مؤسسات عالی علوم مذهبی ISSR ۱۸۵

۵- سایر نهادهای آموزشی ۱۸۶

فصل دوم: مروری بر آمار مراکز آموزش عالی کاتولیکی ۱۸۷

فصل سوم: عناوین دروس و برنامه تحصیلی ۱۹۱

۱- برنامه برخی دانشکدهها ۱۹۱

الف. دانشکده تئولوژی (الهیات کاتولیک) ۱۹۱

ب. دانشکده حقوق کلیسایی ۱۹۲

ت. دانشکده فلسفه ۱۹۲

ث. دانشکده تاریخ ۱۹۳

ج. دانشکده مپسبونشناسی (تبلیغ مسیحیت) ۱۹۴

ح. دانشکده علوم اجتماعی ۱۹۶

۲- برنامه درسی برخی مؤسسات مهم آموزشی عالی ۱۹۷

أ. مؤسسه عنایت ۱۹۷

ب. مؤسسه روانشناسی ۱۹۸

ت. مؤسسه علوم دینی ۱۹۸

ث. مرکز بین دانشکدهای علوم اجتماعی ۱۹۹

ج. دوره عالی میراثهای فرهنگی کلیسا ۱۹۹

ج. مرکز بین دانشکده‌های تربیت مدرس سمیناری‌ها.....	۲۰۰
خ. برنامه بین دانشکده‌های مطالعات یهودی.....	۲۰۰
د. برنامه بین دانشکده‌های مطالعات اسلامی.....	۲۰۰
فصل چهارم: معرفی برخی از مراکز علمی - فرهنگی واتیکان.....	۲۰۲
۱- آکادمی پاپی علوم.....	۲۰۲
۲- کتابخانه.....	۲۰۴
۳- آرشیو محرمانه.....	۲۰۷
۴- رصدخانه.....	۲۱۰
۵- شبکه کامپیوتری کتابخانه‌های مراکز آموزشی عالی.....	۲۱۲
۶- معرفی برخی از دانشگاهها و مراکز مهم آموزش عالی.....	۲۱۳
ا. دانشگاه پاپی گریگوریانا.....	۲۱۳
ب. دانشگاه پاپی لاتوانزه.....	۲۱۵
ت. دانشگاه پاپی اوربانیانا.....	۲۱۷
ث. دانشگاه پاپی سالزیانا.....	۲۱۹
ج. دانشگاه پاپی آنتونیانوم.....	۲۲۰
ح. دانشگاه پاپی سنت آتسلمو.....	۲۲۲
خ. دانشگاه پاپی سانتاکروچه.....	۲۲۲
د. دانشگاه پاپی سن تومازو داکوئینو.....	۲۲۳
ذ. دانشگاه کاتولیکی قلب مقدس.....	۲۲۴
ر. دانشکده پاپی علوم تربیتی ائوزیلیوم.....	۲۲۵
ز. دانشکده پاپی نرزیانوم.....	۲۲۷
س. دانشکده پاپی تئولوژیکی ماریانوم.....	۲۲۸
ش. موسسه پاپی مطالعات اسلامی و عربی.....	۲۲۹

۲۳۰	ص. مؤسسه پاپی شرق شناسی
۲۳۱	ض. مدرسه عالی پاپی سمینارست های رُم
۲۳۲	ط. مدرسه باستان شناسی و تورات شناسی بیت المقدس
۲۳۴	ظ. آکادمی پاپی کلیسای
۲۳۶	فصل پنجم: آثار باستانی و اتیکان
۲۴۲	فصل ششم: شعائر و ایام ویژه کلیسای کاتولیک
۲۴۲	۱- ایام ویژه
۲۴۲	ا. عید پاک
۲۴۴	ب. معراج مسیح
۲۴۴	ت. جشن پنجاهمین روز
۲۴۴	ث. جشن نازاله
۲۴۵	ج. جشن ایفانیا
۲۴۵	چ. جشن غسل تعمید مسیح
۲۴۶	ح. جشن های گرامیداشت حضرت مریم
۲۴۶	خ. سایر ایام مهم
۲۴۶	د. سال زویله
۲۴۷	۲- شعائر
	بخش هشتم: اوضاع اجتماعی و تبلیغی
۲۵۷	فصل اول: جمعیت، تقسیمات، سازمانها، و طریقه های کلیسای کاتولیک
۲۵۷	۱- نگاهی به آمار پیروان و اعضاء کلیسای کاتولیک
۲۵۷	ا. آمار کاتولیک های جهان
۲۶۰	ب. آمار کنش ها
۲۶۴	ت. آمار مراکز بهداری، بهزیستی و مددکاری اجتماعی

۲- بررسی تقسیمات حوزه‌های کلیسایی

- ۲۶۵..... ا. حوزه‌های کلی
 ۲۶۷..... ب. مقرهای فرعی
 ۲۶۹..... ت. تشکلهای منطقه‌ای

- شورای کنفرانس‌های اسقفی اروپا..... ۲۶۹

- شورای اسقفی آمریکای لاتین..... ۲۷۰

- دبیرخانه اسقفی آمریکای مرکزی و پاناما..... ۲۷۰

- کمیسیون‌های اسقفی جامعه اروپا..... ۲۷۱

- مقر حفاظت از سرزمینهای مقدس..... ۲۷۱

۳- طریقه‌های رهبانی و جوامع مذهبی

۲۷۳..... ا. تقسیمات جوامع و طریقه‌ها

۲۷۴..... ب. طریقه‌های مهم

- ژرژینی (یسوعی‌ها)..... ۲۷۴

- دومنیکانی..... ۲۷۵

- فرانچسکانی صغیر..... ۲۷۶

- اگوستیانی‌ها..... ۲۷۷

- بندیکتی‌ها و سیستریانیها..... ۲۷۸

- کارمیلیتانی‌های پابرهنگه..... ۲۸۰

- سالزینی..... ۲۸۰

ت. جماعت‌های مهم..... ۲۸۱

- ردمپتورست‌ها..... ۲۸۱

- لازاریست‌ها..... ۲۸۱

۲۸۱	-	طریقه برادران مدراس مسیحی
۲۸۲	-	جمعیت دختران عشق و نیکی
۲۸۲	-	جمعیت دختران مدرسه‌ای بانوی ما
۲۸۲	-	طریقه کنیزان کار خیره
۲۸۲	-	طریقه دختران آنای مقدس
۲۸۲	-	طریقه پرستندگان تثلیث مقدس
۲۸۳	-	طریقه جلب رضایت و عفو خدا
۲۸۳	ث.	نگاهی به آمار اعضای طریقه‌ها و جوامع
۲۸۶	۴-	برخی مؤسسات مهم وابسته
۲۸۶	أ.	جامعه سنت ایجیدو
۲۸۷	ب.	سازمان خیره کاریناس بین المللی
۲۹۱	ت.	انجمن بین المللی احسان در مسیحیت
۲۹۳	ث.	اوپوس دی (اداره فقهی صلیب مقدس)
۲۹۶		فصل دوم: وضعیت تبلیغی و ارتباطات اجتماعی
۲۹۶	۱-	نگاهی به مقرهای میسیونری و فعالیت‌های تنصیری
۲۹۶	أ.	آمار مقرهای میسیونری و تنصیری وابسته به مجمع تنصیر ملل
۲۹۹	ب.	فعالتهای تنصیری برخی طریقه‌ها
۳۰۷	۲-	وسائل ارتباط جمعی واتیکان
۳۰۷	أ.	ایستگاههای رادیویی
۳۱۰	ب.	شبکه‌های تلویزیونی
۳۱۱	ت.	نشریات مهم
۳۱۲	۳-	سائر مراکز و مؤسسات فعال ارتباطات اجتماعی

بخش نهم: دیپلماسی و سیاست خارجی واتیکان

فصل اول: مروری بر دیپلماسی واتیکان	۳۲۱
۱- اهداف دیپلماسی واتیکان	۳۲۱
۲- بررسی وضعیت روابط دو جانبه واتیکان	۳۲۵
۳- بررسی وضعیت روابط چند جانبه واتیکان	۳۲۷
فصل دوم: واتیکان و سایر مذاهب مسیحی	۳۲۹
۱- واتیکان و کلیسای ارتدکس:	۳۲۹
أ- نگاهی به چالش‌های کلیسای ارتدکس	۳۲۹
ب- روابط کلیسای ارتدکس و واتیکان	۳۳۳
۲- واتیکان و کلیسای پرستان	۳۳۷
۳- واتیکان و کلیسای انگلیکن	۳۳۹
أ- نگاهی به کلیسای انگلیکن	۳۳۹
ب- روابط واتیکان و کلیسای انگلیکن	۳۴۳
فصل سوم: واتیکان و رژیم صهیونیستی	۳۴۵
الف - مروری بر مواضع واتیکان در قبال شکل‌گیری رژیم صهیونیستی	۳۴۵
ب - روابط واتیکان و اسرائیل در دوران پاپ ژان پل دوم	۳۵۵
فصل چهارم: واتیکان و اسلام	۳۶۲
فصل پنجم: نقش و زندگینامه پاپ ژان پل دوم	۳۶۹

پیوست‌ها

- ۱- بخشی از قانون ضمانت‌های پایی ۱۸۷۱ م. ۳۷۷
- ۲- پیمان نامه حل قطعی مسأله رم موسوم به پیمان لاترانو ۱۹۲۹ م. ۳۷۹
- ۳- عهدنامه تعیین شرائط مذهب و کلیسا در ایتالیا ۱۹۲۹ م. ۳۹۰
- ۴- موافقتنامه مالی واتیکان و ایتالیا، ۱۹۲۹ م. ۴۰۶
- ۵- موافقتنامه سپتامبر ۱۹۳۱ م. ۴۰۸
- ۶- موافقتنامه اصولی میان واتیکان و دولت اسرائیل، ۱۹۹۳ م. ۴۱۰
- ۷- نامه پاپ ژان پل دوم به رئیس حکومت خودگردان فلسطین، و نخست‌وزیر. ۴۱۶
- ۸- دیدگاه واتیکان در مورد آینده شهر بیت المقدس. ۴۲۰
- ۹- اسناد مهم منتشره واتیکان در دهه اخیر. ۴۴۰
- ۱۰- سازمانهای بین المللی که واتیکان در آنها مشارکت دارد. ۴۴۱
- ۱۱- فهرست اسامی پاپ‌ها. ۴۴۳
- پی‌نوشت‌ها. ۴۵۰

پیشگفتار:

شناخت ساختار، کارکرد و عوامل اجرایی کلیسای جهانی کاتولیک (واتیکان)، همواره توجه اندیشمندان مسلمان را بخود معطوف داشته است. محمد رشید رضا متفکر مصری در رساله الخلافه والامامة العظمی - که در ارائه برنامه دولت اسلامی نگاشته است - بر لزوم تأسیس دانشگاهی اختصاصی جهت تعلیم و تربیت خلیفه، قضات شرع و مفتیان حکومت اسلامی تأکید ورزیده، و یکی از عناوین درسی لازم در برنامه چنین دانشگاهی را شناخت نهادهای پایی، اسقفی و بطریقی ذکر می‌کند. بدون تردید نقش پاپها در سیاست بین‌الملل و گستردگی فعالیت کشیشان و اسقفان کاتولیک بعنوان عوامل اجرایی، و استراتژی دراز مدت آنان در پیگیری سیاستها و اهداف کلیسا، از عمده دلایل این توجه بوده است. نگاهی کوتاه به تاریخ دو هزار ساله مسیحیت نشان می‌دهد که اربابان کلیسا از ابتدا نقش فعال و مستمری در سیاستهای جهانی برای خود تعریف نمودند. این نقش از دوران زمامداری کنستانتین تا به قدرت رسیدن فاشیزم در ایتالیا و تا عرصه پر تنازع چند دهه اخیر بین‌المللی قابل پیگیری است.

زمانی که منافع حاکمان کلیسا با قدرتهای بین‌المللی همسو می‌گشت آنان از هیچ فعالیتی دریغ نورزیده و تمام ابزارها را برای رسیدن به مقاصد خویش مباح می‌دانستند. پاپ در سال ۱۴۹۳ م با صدور فرمان تقسیم، شرق را به دولت استعمارگر پرتغال و غرب را به اسپانیا واگذار کرد. نیروهای استعمار با شعار اشاعه دین مسیح و بعنوان مبشران قوم برتر، به غارت منابع و سرمایه ملت‌ها پرداخته و تمدنهای درخشان جهان را نابود ساختند. تاریخ استعمار قدیم گواه است که دولتهای استعمارگر در سلطه خود بر مناطق مختلف تنها به اشغال نظامی و بهره‌کشی اقتصادی اکتفا نکرده بلکه تمامی زیر ساخت‌های فرهنگی، اعتقادی، و سیاسی را مورد تهاجم همه‌جانبه قرار می‌دادند، و در این راه از نام و توان کلیسا در جهت مشروعیت بخشیدن به جنایات خویش حداکثر استفاده را می‌بردند. در بسیاری از مناطق جهان، سالها پیش از ورود نیروهای نظامی، کشیشان و مسیونرهای مذهبی به آنجا اعزام شده و زمینه ورود سربازان استعمارگر را فراهم می‌ساختند.

اگرچه پس از انعقاد عهدنامه وستفالی (۱۶۴۸ م) - که رسماً جدائی دین از سیاست مورد پذیرش پادشاهان مغرب زمین قرار گرفت - نقش مستقیم کلیسا در امور سیاسی به افول گرائید، اما تاریخ نشان می‌دهد با آنکه نفوذ مذهبی اربابان کلیسا در سیاست دارای فراز و نشیب، و صعود و سقوط بوده، لیکن این نفوذ هیچگاه از بین نرفته است، و به همان اندازه که کنستانتین و ژوستینین برای مشروعیت خویش نیازمند حمایت کلیسا بودند موسولینی نیز دست دوستی بسوی پاپها و کاردینالها دراز کرده و اقتدار خویش را در آشتی و اتحاد با کلیسا می‌دانست.

امروزه در میان محافل مختلف مذهبی - سیاسی این مسئله بحث‌انگیز

است که آیا بلحاظ فنی بسیاری از مسائلی که توسط پاپ مطرح می‌گردد، مرز مذهب و سیاست را به کناری نهاده است؟ و آیا سخنان و توصیه‌های پاپ و بیانیه‌های مجامع و شوراها و مختلف واتیکان از زمینه‌های کلی همچون صلح، عدالت، حقوق بشر، بدهی‌های خارجی، فقر، کنترل جمعیت، آزادی سیاسی، جنگ‌ها و بحران‌های فرامنطقه‌ای گرفته تا مسائل ریز منطقه‌ای که در کشورها و قاره‌های مختلف در جریان است فراتر از فعالیت‌های مذهبی مورد پستند غرب نیست؟ و اگر سخنان پاپ خوشایند دولتهای غربی نباشد با پیام‌های غیر مستقیم همچون عدم انتخاب وی برای جایزه صلح نوبل، و یا پیام‌ها و تهدیدهای مستقیم مواجه نمی‌شود؟

نگاهی به عرصه روابط بین‌الملل و تحولات چند دهه اخیر، اهمیت جایگاه و موقعیت واتیکان را بدرستی آشکار می‌سازد که به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد:

۱- پیشرفت روزافزون فناوری ارتباطات باعث گردیده است تا اندیشمندان سیاست بین‌الملل از آن بعنوان یکی از اساسی‌ترین ابزارهای قدرت در جهان سیاست یاد کنند، از سوی دیگر مقبولیت عام دموکراسی در دنیای امروز موجب شده است تا افکار عمومی، نقشی تعیین‌کننده در سیاست‌ها و راهبردهای دولت‌ها ایفا نمایند، بگونه‌ای که امروزه با پیشرفت جهانی شدن، اکثر اندیشمندان متقاعد شده‌اند که مرز سیاست خارجی و سیاست داخلی تفکیک‌ناپذیر است. در این راستا واتیکان بعنوان مرکز نفوذ معنوی بر قریب به یک میلیارد کاتولیک جهان، که مستقیماً با بهره‌گیری از فناوری ارتباطات پیروان خویش را مخاطب قرار داده و افکار عمومی را سمت و سو می‌بخشد، از نقش و جایگاهی تعیین‌کننده در سیاست بین‌الملل و رفتار و سیاست دولتها برخوردار است.

۲- به همان میزان که تفوق نقش دولت‌ها بعنوان تنها بازیگران اصلی سیاست بین‌الملل مورد مناقشه جدی اندیشمندان روابط بین‌الملل قرار گرفته، اهمیت روزافزون نقش بازیگران غیر دولتی و توجه به آنان در تجزیه و تحلیل سیاست بین‌الملل در عصر جهانی شدن و وابستگی متقابل مورد توافق و اجماع است. واتیکان از معدود بازیگرانی است که از مزایای هر دو قسم برخوردار می‌باشد. از یکسو بعنوان دولتی مستقل، از مزیت فعالیت‌های دیپلماتیک رسمی در سطح دو جانبه و چند جانبه با کشورها و سازمانهای بین‌المللی برخوردار است، و از سوی دیگر با این توجه که مسئولیت سفراء واتیکان در درجه اول انجام وظیفه کلیسایی و رسالت دینی است، قلمرو فعالیت نمایندگان خود را به برقراری ارتباط با دولتمردان کشور محل مأموریت محدود نکرده و آنان را بعنوان نمایندگان پاپ، مسئول ارتباط با کلیساهای محلی، نظارت بر روند فعالیت‌های آنان و حمایت از پیروان مذهب کاتولیک در اجرای مراسم مذهبی می‌داند و بدینوسیله از مزایا و ظرفیت‌های بازیگران غیر دولتی و فردی بهره می‌جوید.

۳- رشد فزاینده مذهب در چند دهه اخیر، حضور فعال اندیشه اسلامی در عرصه سیاست، و فروپاشی نظام کمونیستی شوروی، واتیکان را با فرصتها و چالش‌های جدی مواجه ساخته است. روند رو به رشد اسلام سیاسی که با انقلاب اسلامی آغاز گردید، از دهه نود به خیزش‌های عظیم مذهبی - اسلامی تبدیل گردیده است بگونه‌ای که امروزه اندیشمندان سرشناس روابط بین‌الملل با اذعان به فرایند غیر سکولاریزه شدن سیاست جهانی، به بررسی ابعاد مختلف نقش دین در سیاست پرداخته و آنرا موضوع اصلی سیاست بین‌الملل می‌دانند. واتیکان از یکسو به اسلام به

عنوان رقیب مذهبی خویش نگریسته و قاره‌های آفریقا، آسیا و آمریکای جنوبی را محل درگیری و رقابت می‌داند، و از سوی دیگر از اقبالی که در پرتو انقلاب اسلامی ایران به دین در عرصه بین‌الملل صورت پذیرفته، با دیده تحسین نگریسته و تمام تلاش خویش را برای بهره‌گیری از این موقعیت بسیج نموده است. کاردینال راتزینگر - تنولوگ برجسته کاتولیک و رئیس مجمع دفاع از ایمان کاتولیکی - در جلسه‌ای که نگارنده در سال ۱۳۷۶ در آن حضور داشت چنین اظهار می‌نمود: «ما از اقبال جوانان ایران به دین شگفت زده و خرسندیم، و در تلاشیم تا تحلیلی عمیق و واقعی از رویکرد جوانان ایران به مذهب داشته باشیم، البته ما نمی‌توانیم مانند شما باشیم زیرا فرهنگ و آداب و رسوم غرب با مشرق زمین متفاوت است، اما رسیدن به تحلیل درست نسبت به اشتیاق جوانان به مذهب در ایران، و گرفتن الگو از آن برای ما از اهمیت و اولویت برخوردار است». از سوی دیگر فروپاشی شوروی، عرصه‌های جدیدی از رقابت و تهدید را برای واتیکان فراهم آورده است. رشد و انسجام یافتن کلیسای ارتدکس بعنوان رقیب دیرینه کلیسای کاتولیک، و سربرداشتن اختلافات گذشته میان اصحاب کلیسای پروتستان، کاتولیک و ارتدکس، موقعیت واتیکان را به چالش کشیده است. این موضوع به تناسب، در مباحث مختلف بخش نهم، مورد بحث قرار گرفته است.

این نوشتار حاصل حضور چند ماهه نگارنده در واتیکان در سال ۱۳۷۸، و یادداشت‌های شخصی وی است. اگرچه نویسندگان محترم این دیار، آثار متعددی پیرامون مسیحیت کاتولیک منتشر ساخته‌اند، اما جای نوشتاری که به بررسی ساختار و ابعاد فعالیت کلیسای جهانی کاتولیک بپردازد در این

عرصه خالی می نمود. اهتمام نگارنده بر آن بوده است که ایده‌ای کلی نسبت به جایگاه، تشکیلات، نهادها، سازمانها و مؤسسات واتیکان ارائه کرده، و با تشریح میزان فعالیت و اوضاع مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، و در برخی موارد محتوای برنامه‌ها، گستردگی حوزه عمل و نوع نگرش آنان را به مخاطب منتقل سازد. بخش اول که سبک و سیاقی تاریخی - تحلیلی داشته و سیری مجزای از سایر بخش‌ها را طی نموده است، با هدف ارائه تاریخ مختصری از چگونگی شکل‌گیری کلیسای کاتولیک و به قدرت رسیدن پاپها، و فراز و نشیبی که تاریخ حاکمیت کلیسا طی نموده تا به وضعیت کنونی رسیده، ارائه گردیده است.

این قلم بر خود لازم می‌بیند که از پدر اندیشمند و فرزانه‌ام آیه‌ا... دکتر محمد هادی عبدخدائی صمیمانه تشکر نماید. قطعاً بدون هدایت، همفکری، تشویق و مساعدت آن بزرگوار، این نوشتار فراهم نمی‌گردید و صد البته کاستی‌ها و نقائص سخن، متوجه نگارنده است.

این اثر را به حوزه‌های علمیه، علمای مسئول و دانش پژوهان فرهیخته آن تقدیم می‌نمایم. نسأل الله التوفیق و التسدید لما یحب و یرضی، انه ولی الانعام.